

Editorial

Întoarcerea biografiei

de Vasile DOCEA

Mijlocul lunii iunie a anului 2024 aduce cu sine o suită de evenimente dedicate studiilor biografice. Înainte de toate, deja tradiționalul „Colocviu Internațional Comunicare și Cultură în România Europeană”, organizat anual de Universitatea de Vest, și-a ales ca temă, pentru această ediție, „Biografia”. În același timp, Biblioteca Centrală Universitară „Eugen Todoran” din Timișoara organizează, împreună cu Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, o amplă expoziție despre sursele documentare și bibliografice ale studiilor de tip biografic. Nu în ultimul rând, acest al doilea număr pentru anul 2024 al revistei „Lecturn” îi este dedicat aceleiași teme.

Un gen desuet ?

Biografia este un gen clasic, având o vârstă considerabilă. Aceasta numără două milenii, dacă ar fi să îl considerăm pe Plutarh drept părintele genului, cu ale sale „Vieți paralele”, deși portretizări biografice întâlnim și la Herodot, cu vreo cinci sute de ani mai devreme. A rodit mai ales în domeniul istoriei, dar a găsit un teren fertil și în studiile de istorie literară. Sociologii, la rândul lor, au adaptat-o domeniului, sub forma „metodei biografice”.

In timp, dar mai ales în a doua jumătate a secolului al XX-lea, ea a devenit ținta unor critici din ce în ce mai numeroase. În domeniul istoriei, maniera biografică a fost atacată de diferite curente contestatoare, „nova-toare”, „revoluționare”, pentru care prioritară nu era înțelegerea personalității, a individualului, ci cunoașterea rolului mulțimilor, al „claselor”, ba chiar al „mentalității colective”. În istoria literaturii, tendința a fost similară. În general, în spațiul cercetării academice, detaliul biografic a început să fie ignorat, în favoarea noilor interpretări de tip sistemic ori structuralist. Lucrurile au mers atât de departe, încât orice profesionist din domeniile enumerate mai sus risca să fie etichetat drept „învechit”, „din altă lume” și să fie marginalizat. Sub atacul noilor tendințe, biografia părea să fi sucombat.

In realitate, însă, genul biografic nu a sucombat. Noile curente istoriografice, care păreau să fi câștigat bătaia în spațiul academic, nu au reușit să reorienteze în mod decisiv gusturile marelui public. Editurile încă îi plătesc bine pe autorii de biografii și autobiografii, iar cărțile aparținând acestui gen se numără printre cele mai vândute de librăriile fizice sau online. Ceea ce ne obligă să constatăm, cât se poate de serios, că genul biografic răspunde unei nevoi culturale reale. Și să acționăm în consecință.

Două evenimente „biografice”, la Timișoara

Organizatorii ediției din iunie 2024 (a XII-a) a „Colocviului Internațional Comunicare și Cultură în România Europeană” le propun participanților o temă provocatoare: „Biografia: noi perspective metodologice, delimitări tematice, studii de caz”. Colocviul se desfășoară în incinta Universității de Vest din Timișoara și în cea a Bibliotecii Centrale Universitare „Eugen Todoran”. Pentru participanți, tema este provocatoare din mai multe motive. Adversarii genului biografic sunt îndemnați să își reevalueze argumentele, evadând pentru o clipă din paradigma contestată. De cealaltă parte, partizanii genului sunt invitați la un bilanț critic al producției biografice și la încercarea de a adapta propriei lor teme achizițiile metodologice din ultimele decenii, chiar dacă unele provin din „tabăra” contestatarilor.

Cu ocazia deschiderii amintitului colocviu, este inaugurată expoziția „Biografia: surse documentare și bibliografice”, care este un rezultat al colaborării dintre Biblioteca Centrală Universitară „Eugen Todoran” din Timișoara și Serviciul Județean Timiș al Arhivelor Naționale ale României. Pe de o parte, expoziția înfățișează exemple de surse documentare susceptibile de a oferi informații autorilor de biografii, surse accesibile doritorilor, din diferite fonduri păstrate la Arhivele Naționale (ele sunt descrise amănunțit în acest număr al revistei). Pe de altă parte, sunt înfățișate diferite categorii de surse bibliografice, de la dicționare biografice la teorii ale biografiei, de la exemple de biografii politice, profesionale, artistice etc. până la literatură autobiografică. Un loc aparte în expoziție îl ocupă producția biografică timișoreană din perioada interbelică, impresionantă din punct de vedere cantitativ, al cărei repertoriu este publicat în această revistă.